

Шутенко Владислава Сергіївна,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: доцент кафедри
юридичного документознавства навчально-
наукового інституту № 1 Національної
академії внутрішніх справ кандидат
філологічних наук, доцент *Юлдашева С. А.*

МОВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ

Сучасні вимоги до професійної підготовки фахівців ставлять перед вищими навчальними закладами нові завдання, одним із яких є формування мовної та мовленнєвої компетентності. Мовна підготовка особистості є важливою характеристикою її розвитку, бо саме через мову людина висловлює свої думки, враження, розкриває свій внутрішній світ та пізнає інших.

Досліджували зазначену проблему різні вчені: Ю. Бельчиков, Є. Боринштейн, Н. Буланкіна, С. Караванський, Т. Коць, Л. Луньова, Л. Масенко, Л. Мацько, А. Нікітіна, В. Пасинок, Т. Потоцька, М. Сердюк, Л. Ставицька та ін. Так, С. Караванський виділяв чотири типи компетенції: мовну, мовленнєву, соціокультурну й функціонально-комунікативну. Найвагомішою, за визначенням дослідника, є функціонально-комунікативна компетенція, тобто вміння послуговуватися мовними засобами для створення текстів різної стильової приналежності. Проаналізувавши дослідження з сучасної лінгводидактики, А. Нікітіна розробила модель мовної особистості, у якій розрізняється мовна, мовленнєва, предметна, прагматична й комунікативна компетенції [4, с. 3].

Мовна компетенція – це засвоєння, усвідомлення мовних норм, що склалися історично в фонетиці, лексиці, граматиці, орфоєпії, семантиці, стилістиці та адекватне їх застосування в будь-якій людській діяльності в процесі використання певної мови. Це інтегративне явище, що охоплює цілу низку спеціальних здібностей, знань, умінь, навичок, стратегій і тактик мовної поведінки, установок для успішного здійснення мовленнєвої діяльності в конкретних умовах спілкування. Цей вид компетенції властивий високоосвіченій, культурній людині, сформованій особистості.

Мовленнєва компетенція – це вміння адекватно і доречно практично користуватися мовою в конкретних ситуаціях (висловлювати свої думки, бажання, наміри, прохання тощо), використовувати для цього як мовні, так і позамовні (міміка, жести, рухи) та інтонаційні засоби виразності мовлення.

На думку Є. Боринштейна, мова людини впливає на її духовний розвиток, на розвиток її соціокультурних рис. Учений зазначає, що «в період соціокультурної трансформації мовна проблема набуває не тільки культурного, а й політичного сенсу та змісту, стає предметом інтенсивної суспільної боротьби. Бо від того, яка мова стає визначальною, панівною в країні, значною мірою залежить майбуття культури і народу як її носія. Мова може бути засобом консолідації нації і мобілізації її життєвих сил, якщо вона утверджується владною елітою, а може бути засобом політичної гри і паралізації народу, бо коли слова втрачають своє значення, тоді народ втрачає свою свободу» [1].

Важливими елементами професіограми працівників поліції є мовна і мовленнєва компетенції. Оскільки діяльність працівника поліції вимагає від нього не тільки професійної майстерності, а й широкої загальної освіти, вона пов'язана з інтенсивним усним і писемним спілкуванням, передбачає широку мовленнєву практику, потребує точного вираження понять і категорій у різних сферах суспільного життя. Працівник поліції під час виконання своїх безпосередніх обов'язків виступає в різних комунікативних ролях: складає процесуальні документи, веде ділове листування із іншими державними органами, спілкується з іншими посадовими особами та громадянами, проводить превентивну діяльність серед населення тощо. Недотримання та порушення працівником мовних та мовленнєвих норм може стати причиною непорозуміння, викликати негативну реакцію у співрозмовника і негативно позначитися на його подальшій службі.

Забезпечуючи охорону публічної безпеки та правопорядку, виконуючи оперативно-службові завдання поліцейський не має змоги вибирати спілкуватися чи не спілкуватися, залежно від того приємне чи неприємне йому це спілкування. Оскільки ділове спілкування регулює офіційні стосунки людей, працівникам поліції слід навчитися контролювати свої емоції та почуття.

Мовна і мовленнєва компетенція є одним з основних факторів формування професійного іміджу особистості, вона полягає у використанні необмеженої кількості одиниць мови, закономірностей їх функціонування і законів оперувати ними для

побудови різноманітних висловлювань — від найпростішого вираження почуття до передачі інтелектуальної інформації. Саме у сфері мовленнєвих реалізацій виявляється своєрідність національної мови. Оволодіння мовленнєвою компетенцією підводить особистість до адекватних мовленнєвих дій, готує її до мовленнєвої практики в умовах природного спілкування.

Мовленнєва компетенція особистості визначається через її мовленнєвий досвід, який включає в себе практику мовного спілкування, постійне використання мови з метою пізнання людиною середовища і самої себе. Але як часто людина замислюється над тим, який у неї рівень мовленнєвої компетенції?

Отже, мовленнєва компетенція відіграє важливу роль для успішної професійної діяльності особистості. У наш час затребуваність фахівця на ринку праці, його конкурентоспроможність у значній мірі залежать від вільного володіння мовою, вміння ефективно спілкуватися. Якісне володіння культурою усного та писемного мовлення створює передумови для успішної професійної діяльності особистості.

Список використаних джерел

1. Боринштейн Є. Соціокультурні особливості мовної особистості / Є. Боринштейн // Соціальна психологія. – 2004. – № 5 (7). – С. 63–82.
2. Введенский В. Моделирование профессиональной компетентности педагога / В. Введенский // Педагогика. – 2003. – № 10. – С. 51–55.
3. Формування мовної особистості на різних вікових етапах : монографія // [Богуш А.М., Трифонова О.С., Кисельова О.І. та ін.]. – Одеса : ПНЦ АПН України, 2008. – 272 с.
4. Боринштейн Є. Соціокультурні особливості мовної особистості / Є. Боринштейн // Соціальна психологія. – 2004. – № 5 (7). – С. 63–82.
5. Омельчук С. Формування мовленнєво-комунікативних умінь у процесі вивчення синтаксису: Лінгводидактичні аспекти / С. Омельчук // Дивослово. – 2006. – № 9. – С. 4–8.